УДК 378:004.738’5:316.61

Горелова Л.М., Миколаївський державний аграрний університет

Горелова Людмила Михайлівна – старший викладач кафедри іноземних мов Миколаївського державного аграрного університету. Коло наукових інтересів – використання лінгвосоціокультурної методики для посилення мотивації вивчення іноземної мови студентами аграрних вузів.

Використання Інтернет-ресурсів у навчанні іноземної мови для підвищення соціокультурної компетенції студентів

У статті розглядаються можливості використання Інтернет-ресурсів у навчанні іноземної мови з метою посилення мотивації її вивчення та підвищення соціокультурної компетенції студентів. Автор досліджує та аналізує переваги використання нових комп’ютерних технологій у навчанні іноземної мови студентів нефілологічних спеціальностей у межах лінгвосоціокультурної методики.

This article considers the possibilities of use of Internet resources in teaching a foreign language aimed at intensifying the motivation of its learning and increasing student’s sociocultural competence. The author researches and analyses the benefits of the use of new computer technology in teaching a foreign language to students of non-philological specialties in matters of linguistic-social-cultural method.

I would like to wish you success in your commitment to a better world through the education of youth globally – a mission shared by the Carter Center.

Jimmy Carter,
Nobel Peace Prize winner
and former president of the U.S.

Сфера навчання – це не тільки школа, бо до цієї сфери належать також преса, радіо, телебачення, кіно, фотографія тощо [8, с. 61].

Богуслав Сковронек

Зовнішня і внутрішня політика України, її стратегічний курс на поглиблену демократизацію всіх сфер життя і приєднання до європейської та світової спільноти ставлять нові цілі та завдання перед освітянами в галузі навчання іноземних мов. Серед таких завдань – пошук нових технологій та методик, які б давали змогу навчити студентів іншомовного спілкування з опорою на соціокультурні матеріали.

Тенденції розвитку світової співдружності свідчать, що в глобальному масштабі єдиним шляхом до прогресу людства є інтеграція на рівні виробництва, споживання, формування

національної свідомості, розвитку міжкультурних зв'язків [9, с. 831]. На сучасному етапі до пріоритетних напрямів та завдань освіти в України можна віднести інформатизацію процесу навчання та виховання, яка розглядається, насамперед, як широке використання у вивченні академічних дисциплін (зокрема, іноземних мов) комп'ютерно орієнтованих засобів навчання на базі сучасних комп'ютерів та телекомунікаційних мереж [5, с. 12].

Під час навчально-виховного процесу в закладах вищої освіти необхідно залучати студентів до глобальних цінностей, формувати вміння спілкуватися з представниками інших культур. Використання нових технологій, таких як Інтернет-ресурси, надають вагому допомогу у досягненні поставлених цілей, посилюють мотивацію вивчення іноземної мови студентами та підвищують їхню соціокультурну компетенцію. Постійний інтерес до іноземної мови та сформована соціокультурна компетенція закладуть основу повноцінного життя та діяльності майбутніх фахівців у полікультурному просторі, допоможуть їм реалізуватись як особистостям [1, с. 90].

Питанням визначення найбільш ефективного використання Інтернет-ресурсів у навчанні англійської мови студентів різних спеціальностей присвячені роботи як зарубіжних, (С.Г. Термінасова, Є.С. Полат, В. Гезергуда, Дж. Шейлз, І.А. Смольяннікова), так і вітчизняних дослідників (О.С. Жолдак, А.І. Скрипниченко, В.В. Тавро та ін.). Але проблема пошуку найбільш ефективного використання Інтернет-ресурсів у вивченні іноземної мови студентів аграрного комплексу залишається недостатньо дослідженою.

Мета цієї статті:

- проаналізувати переваги використання Інтернет-ресурсів у рамках лінгвосоціокультурної методики для навчання студентів аграрних закладів освіти;
- визначити коло використання Інтернет-ресурсів в нових умовах "світу без кордонів", коли гостро стає проблема взаєморозуміння людей різних культур і традицій;
- окреслити шляхи виховання толерантності до чужих культур.

У наш час, коли людство живе в умовах загальної глобалізації, основною проблемою є співіснування та співробітництво народів різних країн, що мають різноманітні стилі життя та різні культури. Інтернет створює унікальну можливість для людей, що вивчають іноземні мови, користуватися автентичними текстами, слухати і спілкуватися з носіями мови, тобто він створює природне мовне середовище. Головна ж мета вивчення іноземних мов – формування комунікативної компетенції. Комунікативна компетенція у сучасному її розумінні передбачає формування здібностей до міжкультурної взаємодії [7, с. 15]. Сьогодні ця мета є найбільш цікавою та важливою для будь-яких категорій студентів, що вивчають іноземні мови. Навіть якщо подальша спеціалізація студента не пов'язана із закордонними поїздками, контактами з іноземними фахівцями, користування всесвітньою мережею Інтернет стає усе більш необхідною умовою одержання і передачі інформації з будь-якої спеціальності. Основна ж інформація, що знаходиться в мережі, подана англійською мовою. Освічена людина, яка тільки і може бути конкурентоспроможною в умовах технологій, що розвиваються надзвичайно стрімко у всіх країнах світу, повинна володіти інформацією у своїй галузі. Сучасні засоби зв'язку з партнерами, доступ до інформаційних ресурсів мережі Інтернет мають на увазі досить вільне володіння не тільки комп'ютерними технологіями, але й, насамперед, іноземною мовою. Це реальність, яку доводиться враховувати, і вочевидь одна з причин, по якій ЮНЕСКО оголосив наступне сторіччя століттям поліглотів [6, с. 15].

Отже, шлях до успіху в багатьох галузях – це доступ до інформації й уміння працювати з нею, зрозуміло, на різних мовах.

Специфіка предмету "іноземна мова" полягає в тому, що основним компонентом змісту навчання іноземної мови є не основи наук, а способи діяльності – навчання різним видам мовної діяльності: мовленню, аудіюванню, читанню, письму.

В основі формування вмінь у будь-якому виді іншомовної діяльності лежать слухомоторні навички. Отже, пріоритет у навчанні іноземної мови належить усним вправам. У цьому основна специфіка предмету й основні труднощі викладання, особливо якщо мова йде про формування уміння говоріння. Варто мати на увазі таку особливість предмету "іноземна мова", як навчання мовної діяльності, можливо, лише в мовному спілкуванні. А для цього потрібний партнер. Інтернет дає можливість спілкування з реальним партнером-носієм мови через комп'ютерні телекомунікації. Інтернет – це міжнаціональне, крос-культурне суспільство, чия життєдіяльність заснована на електронному спілкуванні мільйонів людей в усьому світі, що говорять одночасно, найбільша за розмірами і кількості учасників розмова, що коли-небудь відбувалася. Спілкуючись в іншомовному середовищі, забезпеченим Інтернет, студенти опиняються в дійсних життєвих ситуаціях. Вони

приймають рішення широкого кола значимих, реалістичних, цікавих і досяжних задач, навчаються спонтанно і адекватно на них реагувати, що стимулює створення оригінальних висловлювань, а не шаблонну маніпуляцію мовними формулами [6, с. 41].

Оскільки комунікативна компетенція студента найтіснішим чином зв'язана з лінгвосоціокультурною компетенцією, викладачу необхідно визначити конкретні цілі використання можливостей і ресурсів Інтернету при підготовці до занять. Наприклад:

- для підбору і включення матеріалів мережі Інтернет у зміст занять (інтегрувати їх у програму вивчення);
- для самостійного пошуку інформації студентами в рамках роботи над проектом;
- для самостійного вивчення студентами лексичних та граматичних явищ іноземної мови і ліквідації прогалин у знаннях, уміннях і навичках;
- для самостійної підготовки і здачі студентами визначеної тематичної лексики.

Для реалізації вищезазначених цілей у мережі Інтернет є пошукові служби, засновані на технології пошукових каталогів і пошукових покажчиків. Отже, студенту необхідно опанувати наступні базові технології роботи з Інтернетом:

- пошук інформації в Інтернет;
- робота з електронною поштою;
- спілкування в реальному часі;
- представлення власної інформації у вигляді Web-документів (створення Web-сторінок і Web-сайтів) і її розміщення в мережі.

Отут необхідно вказати на позитивний результат інтегрованих занять з іноземної мови й інформатики.

Виходячи зі специфіки предмету, знаючи дидактичні властивості і функції мережі Інтернет, її можливості і ресурси, викладач може визначити, для вирішення яких дидактичних задач на заняттях можуть використовуватися ті чи інші послуги і ресурси мережі.

Отже, необхідно проаналізувати, яким чином можна використовувати можливості, надані мережею Інтернет, на заняттях іноземної мови у вищих навчальних закладах найбільш ефективно. Однак при цьому варто враховувати конфігурацію використовуваного для цих цілей комп'ютера:

- чи оснащений комп'ютер звуковою платою і звуковими колонками;
- чи оснащений комп'ютер відеокамерою для проведення відеоконференцій з партнерами.

Звідси ми реально можемо розраховувати на можливості Інтернету забезпечувати нас текстовою, графічною (статичною чи динамічною) і звуковою інформацією. На ці можливості мережі Інтернет викладач може розраховувати при аналізі можливих способів використання ресурсів і послуг мережі на заняттях, а також у позааудиторній діяльності студентів. Наприклад:

- викладач може до заняття зі свого домашнього комп'ютера підібрати ті чи інші автентичні матеріали для читання з досліджуваної теми;
- якщо комп'ютер має звукову плату, можна записати звукову інформацію (мова політичних чи державних діячів, цікаві виступи на різні теми носіїв мови з самих різних питань);
- провести усне обговорення отриманих по електронній пошті листів партнерів по проекту;
- провести в групах обговорення чи дискусію по тій чи іншій проблемній інформації, отриманій з ресурсів мережі Інтернет;
- провести лінгвістичний аналіз визначених повідомлень, усних чи письмових висловлювань носіїв мови, що містять фразеологізми, реалії, ідіоми, прислів'я, приказки, неологізми, які відбивають специфіку функціонування досліджуваної мови в культурі народу;
- використовувати ресурси віртуальних бібліотек для різного роду проектів;
- використовувати матеріали електронних граматичних довідників, вправ, що запропоновані в них, а також лексичних довідників, словників, довідників країнознавчого характеру, матеріалів професійного напрямку.

Однак перерахованими прикладами використання ресурсів мережі Інтернет при навчанні іноземних мов ці можливості не вичерпуються. А.А. Леонтьєв правий у тому, що педагогічні технології не можна вивчити. Можна намітити лише орієнтири їх можливого застосування [4, с. 28]. Творчий потенціал викладача підкаже йому область пошуку, а професіоналізм дасть імпульс для цікавих знахідок і рішень.

Таким чином, використовуючи інформаційні ресурси мережі Інтернет, можна, інтегруючи їх у навчальний процес (за умови відповідної інтерпретації), більш ефективно вирішувати цілий ряд як дидактичних, так і соціокультурних задач на занятті:

- формувати навички читання, безпосередньо використовуючи матеріали мережі різного ступеня складності;

- удосконалювати вміння аудіювання на основі автентичних звукових текстів мережі Інтернет, також відповідно підготовлених викладачів;
- удосконалювати вміння монологічного і діалогічного висловлення на основі проблемного обговорення представлених викладачем чи кимось зі студентів матеріалів мережі;
- удосконалювати навички письмової мови, індивідуально або письмово складаючи відповіді партнерам, беручи участь у підготовці рефератів, творів, есе й інших епістолярних видів творчості;
- поповнювати свій словниковий запас, як активний, так і пасивний, лексикою сучасної іноземної мови, що відбиває визначений етап розвитку культури народу, соціального і політичного устрою суспільства;
- знайомитися з країнознавчими поняттями, що включають у себе мовний етикет, особливості мовної поведінки різних народів в умовах спілкування, особливості культури, традицій країни досліджуваної мови;
- формувати стійку мотивацію іншомовної діяльності студентів на заняттях на основі систематичного використання "живих" матеріалів, обговорення не тільки питань до професійних текстів, але й "гарячих" проблем, що цікавлять всіх і кожного.

Особливо цікаво використовувати матеріал Інтернету при роботі над проектом. Викладач може знайти різну, іноді навіть суперечливу, інформацію з проблеми, що підлягає в даний момент обговоренню й дослідженню. Пропонуючи подібні матеріали студентам, викладач може поставити задачу – відібрати придатну для обговорюванної проблеми інформацію, погодитися з нею, узяти до відома в роботі над проектом, або, навпаки, заперечити її, зрозуміло, аргументовано, для чого також необхідні факти, інформація. Студенти можуть одержати завдання підібрати матеріал по проблемі обговорення в мережі Інтернет самостійно. Сферу пошуку визначає викладач. Наприклад, в аграрному вузі студенти різніх факультетів знаходять необхідну професійну інформацію в мережі Інтернет: економісти – про економіку та економічні системи англомовних країн, сучасні статистичні матеріали з економіки як в Україні, так і в США, Великобританії; агрономи – про сучасні агрономічні дослідження та досягнення усього світу і таке інше. Наведемо ще один приклад: на другому курсі на усіх факультетах опрацьовується тема "Сільське господарство США", і у групах, де студенти мали можливість використовувати матеріали Інтернет ресурсів, вони знайшли такі сайти, як:

- http://www.usda.gov;
- http://www.agriculture.com;
- http://www.oda.state.or.us;
- http://www.florida-agriculture.com;
- http://www.wyagric.state.wy.us

і багато інших сайтів, де студенти під керівництвом викладача підібрали сучасну інформацію по проекту згідно з їх майбутньою спеціалізацією, переклали автентичні тексти, вивчили спеціальну лексику, підготували різноманітні реферати, зробили доповіді та провели дискусію про сучасне сільське господарство США. Ця робота підвищила не тількі знання студентів з іноземної мови, їх соціокультурну компетенцію, але також надала можливість студентам покращити їх професійні знання, користуючись досягненнями професіоналів світового рівня.

На основі аналізу студентських анкет та спостережень власної педагогічної діяльності було визначено декілька найбільш популярних сайтів мережі Інтернет, які побудовані для різних рівнів навчання:

http://www.english-to-go.com – проект спеціалістів інформаційного агентства Рейтер;

http://www.iearn.org – різноманітні навчальні матеріали;

http://www.britainexpress.com/London/london-tourism.htm – інформація про Лондон;

http://www.1uptravel.com/international/northamerica/canada/index.html – інформація країнознавчого характеру про Канаду;

http://www.foreign-languages.com – вправи, словники, тексти;

http://www.English.language.ru – різноманітні вправи, матеріали навчального характеру;

http://www.lingva.ru – вправи, тексти для читання та аудіювання;

http://www.britishcouncil.org – інформація країнознавчого характеру;

http://www.teachit.co.uk – бібліотека для викладачів;

http://exchanges.state.gov/forum/ – статті, граматика, відеоматеріали, матеріали з читання;

http://www.bbc.co.uk – новини;

http://www.thehistorynet.com – інформація країнознавчого характеру по США;

http://www.dictionary.com – різноманітні словники;

http://literarytranslation.com – матеріали для читання та перекладу;

http://www.geocities.com – матеріали з граматики, лексики.

Таким чином, використання нових інформаційних технологій, таких як Інтернет-ресурси, забезпечують не тільки індивідуалізацію та диференціацію навчання з

урахуванням здібностей студентів рівня навченості, їхніх схильностей, але і збагачують їхню соціокультурну компетенцію, знімають психологічний бар'єр перед вивченням іноземної мови, а також показують результативність навчання через встановлення міжкультурних зв'язків у віртуальному просторі; підвищують мотивацію студентів нефілологічних спеціальностей до вивчення іноземної мови. Виходячи з вищенаведеного, вважаємо: щоб створити підгрунтя для найбільш ефективного використання Інтернет-ресурсів у вивченні

Література

1. Гришкова Р.О. Формування соціокультурної компетенції студентів у процесі навчання англійської мови // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2002. – 164 с.
2. Коваленко Ю.А. Використання інформаційних технологій у навчанні іноземної мови // Іноземні мови. – 1999. – № 4. – С. 37-41.
3. Коптюг Н.М. Интернет-уроки как вспомагательный материал для учителя английского языка // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 1. – С. 57-59.
4. Леонтьев А.А. Педагогическое общение. – М.: Знание, 1974. – 33 с.
5. Мадзігон В.М. Ключові проблеми інформатизації освіти: доповідь на Всеукраїнській науково-практичній конференції "Інформатика та комп'ютерно орієнтовані технології навчання". – Хмельницький, 2001.
6. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учебное пособие для студентов пед. вузов и системы повышения квалификации пед. кадров / Е.С. Полат, М.Ю. Бухаркина, М.В. Моисеева, Д.Е. Петров. – М.: Центр "Академия", 2001. – 272 с.
7. Полат Е.С. Интернет на уроках иностранного языка // Иностранные языки в школе. – 2001. – № 2. – С. 14-17.
8. Сковронек Б. Освітяни про мову і культуру // Науково-публіцистичний журнал-дайджест. – 2002. – № 10 (44). – С. 61.
9. Тараненко І.Г. Соціокультурні та політико-економічні передумови визначення мови міжнародного спілкування // Науковий вісник кафедри Юнеско КДЛУ. – К.: Видавничий центр КДЛУ, 2000. – № 3В. – 876 с.
10. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация. – М.: Слово, 2000. – 264 с.
11. Joseph Sheils. Multilingualism and new learning environment. European year of languages 2001. Conference. Council of Europe. – Strasbourg, 2001.
12. Lado R. Linguistics Across Cultures: Applied linguistics